

gotovo jedini kriterijum za razlikovanje prijetnji bezbjednosti bila priroda oružja koje one uključuju, i sam klasični rat je mogao biti konvencionalan, ukoliko je vođen klasičnim oružjem, bez upotrebe oružja za masovno uništavanje, prije svega nuklearnog. Današnje razlikovanje između klasičnog i alternativnog modela sukoba i prijetnji bezbjednosti, šire posmatrano, zasniva se na više različitih kriterijuma, uključujući tip sukobljenih aktera, državu ili različite nedržavne aktere, teritorijalnu dimenziju, unutrašnji ili spoljašnji sukob, pravnu prirodu sukoba, klasični rat dvije suverene države sa jedne strane, ili rat neformalnih grupa protiv države, sa druge strane istog spektra. Stoga je savremena slika pojmova bezbjednosti i nebezbjednosti neuporedivo slojevitija i bogatija od one koja je obilježavala praksu, ali i veliki dio teorije, tokom „hladnoratovskog“ doba međunarodnih odnosa. Naravno, ne treba podsjećati da je period „hladnog rata“ velikim dijelom određivao i teorijsko mišljenje o zaštiti, odbrani i bezbjednosti, dakle defendologiji. Drugim riječima rečeno, sa rastućom međunarodnom integracijom kroz porast multilateralizma u rješavanju međunarodnih pitanja, te samim tim, kroz smanjivanje vjerovatnoće izbijanja tradicionalnih ratova jedne suverene države protiv druge, porasla je proporcionalna vjerovatnoća da će upravo alternativni sukobi u odnosu na tradicionalno ratovanje suverenih država biti najčešća prijetnja bezbjednosti. Takvih etničkih sukoba, unutrašnjih nemira, terorističkih pokreta i sličnih prijetnji bezbjednosti bilo je i u vrijeme „hladnog rata“, ali su oni bili u sjenci prijetnje od globalne, a ipak odlučujuće bilateralne, sve uništavajuće konfrontacije supersila. Nestankom te prijetnje, pažnja teoretičara, ali i praktičara bezbjednosti se usmjerila na ostale sukobe, a istovremeno je porastao i volumen tih alternativnih sukoba, jer je jedan njihov dio bio pod kontrolom upravo zahvaljujući ravnoteži globalnih interesa supersila. Sa urušavanjem bipolarnog poretka, došlo je i do promjene strukture bezbjednosti. Umjesto tradicionalne prijetnje sveuništavajućim nuklearnim ratom između supersila, došlo je do paralelne eskalacije regionalnog

ratovanja kroz, uglavnom, etničke i teritorijalne ratove niskog intenziteta, uz upotrebu konvencionalnog oružja, dugo trajanje i bez realne prijetnje globalnoj bezbjednosti. U bivšim komunističkim zemljama i dijelovima islamskog svijeta došlo je do pojave različitih formi ekstremizma, što je, jednim dijelom, doprinijelo nevojnim aspektima krize bezbjednosti u novijoj strukturi međunarodnih odnosa. Najizraženije forme koje je ta prijetnja unutrašnjoj bezbjednosti poprimila su organizovani kriminal i terorizam. Sama tema alternativnih prijetnji bezbjednosti u cjelini je preširoka da bi se mogla razmatrati u jednom kolumnističkom tekstu, pa i u jednom korpusu literature. Stoga je savremena literatura evoluirala u pravcu koji relativno jasno razdvaja prijetnje bezbjednosti sa etničkim korijenom, koje se manifestuju kroz etničko-emancipatorske pokrete i razvijaju u pobune ili građanske ratove, sa jedne strane, i klasično kriminogene prijetnje bezbjednosti, od kojih su daleko najznačajnije danas prijetnje od terorizma i organizovanog kriminala. U okviru drugog korpusa literature, došlo je do daljeg razdvajanja, imajući u vidu činjenicu da se terorizam nametnuo kao politički i bezbjednosni fenomen koji se dominantno sagledava sa tačke gledišta međunarodnih odnosa i teorije bezbjednosti, dok se organizovani kriminal sagledava sa više kriminološki i sociološki informisane političke tačke gledišta, mada i on ima nesumnjive međunarodne i politički relevantne dimenzije i posljedice. Na prvi pogled, moglo bi se smatrati da sve takozvane “meke” prijetnje bezbjednosti za razliku od “tvrdih”, ili vojnih, ne mogu biti predmet istovjetnog metodološkog razmatranja, jer su po svojim manifestacijama izuzetno difuzne. Primjera radi, osnovne karakteristike organizovanog kriminala proističu iz unutrašnje logike zasnovane na profitu, jer je **organizovani kriminal u osnovi biznis vođen na kriminalizovan način.** Korupcija, druga, i možda suštinski najkompleksnija prijetnja „mekoj“ bezbjednosti, predstavlja u osnovi pitanje integriteta, te savršenu podlogu za različite vrste urušavanja političkog i društvenog sistema. Istovremeno, terorizam najčešće nema

nikakve veze sa profitnom logikom, i obično se oslanja na korupciju samo u minimalnoj mjeri, jer su teroristi često pervertovani “vizionari”, koji djeluju sa vizijom promijene svijeta uz spremnost na podnošenje žrtve. Iz unutrašnjih razlika između različitih tipova „mekih“ prijetnji bezbjednosti proističu i razlike u efikasnosti u kontrolnom pristupu. U borbi protiv organizovanog kriminala primjenjuje se, sa jedne strane, logika pretpostavljene “generalne prevencije”, to jest prijetnja kaznom koja bi trebalo da utiče na procjenu racionalnog aktera time što će povećati rizike bavljenja organizovanim kriminalom, uz pretpostavku relativno efikasnog sistema otkrivanja krivičnih djela. Dok sa druge strane, u novije vrijeme u kontroli organizovanog kriminala sve se više primjenjuje i metod napada na resurse, kako one koji se koriste za samo činjenje krivičnog djela, tako i na tzv. kriminalne profite, koji se u nekim zemljama oduzimaju po kriterijumima građanskog postupka, bez potrebe da se postigne pravosnažna krivična presuda. Borba protiv korupcije podrazumijeva niz sistemskih reformi od kojih je najmanje važno krivično gonjenje, iz prostog razloga što je samo jedan mali dio volumena korupcije u sferi krivičnih djela, a vjerovatno najveći dio u domenu formalno legalnog postupanja koje nije u javnom interesu, iako je u sferi ovlašćenja javnog službenika. Borba protiv terorizma ne podleže ni pretpostavci o generalnoj prevenciji, jer su teroristi spremni na žrtvu, niti se pak može rješavati bilo kakvim reformama sistema. Stoga je riječ o različitim fenomenima, u vezi sa terorizmom, koji, osim toga što je prijetnja unutrašnjoj, danas, po opštem priznanju, predstavlja i primarnu prijetnju nacionalnoj bezbjednosti država. Ipak, sve nekonvencionalne ili „meke“ prijetnje bezbjednosti podliježu izvjesnim ujedinjujućim osobinama. Njihovi akteri nisu države, nego manje ili više neformalne organizacije i grupe. Kada je riječ o organizovanom kriminalu, počinioci postupaju kao neka vrsta para preduzeća, u kojima može postojati viši ili niži stepen hijerarhijske organizacije, bilo da je riječ o strogoj hijerarhijskoj strukturi ili o neformalnoj mreži. Kada je riječ o

korupciji, počinioци mogu biti pojedinci, ili široke mreže koje sežu visoko u ešalone državne hijerarhije, u državama u kojima postoji tzv. sistemska korupcija. Počinioци terorizma su grupe koje se specifično regrutuju, obučavaju i pozicioniraju u ciljanim zemljama, sa namjerom da uz minimum informacija i resursa izvrše akciju koja će proizvesti maksimum efekata. Zajednička karakteristika ovih počinilaca je da ne spadaju u državne aktere, mada se i država nekada može baviti terorizmom, zato se u savremenoj literaturi sve češće susreće pojam “državni terorizam”.